

HAARLEMMER GEORGE MOORMANN

internationaal onderscheiden

‘Ik ben al meer dan 30 jaar verslingerd
aan de dichtkunst’

Aan een van de mooiste grachtjes van Nederland, de Haarlemse Bakenessergracht is uitgeverij De Zingende Zaag gevestigd die al vanaf 1989 poëzie tot een feest maakt. De kunstprojecten en boekuitgaven bieden niet alleen een staalkaart van de hedendaagse poëzie, maar worden ook geprezen voor de wijze waarop vormgeving en inhoud tot in het kleinste detail op elkaar worden afgestemd. Onlangs is de toch al overvolle prijzenkast aangevuld met twee hoge (inter)nationale onderscheidingen. De nieuwste uitgave *Verslingerd!*, het langste literaire harmonicaboek ter wereld, is door de Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) bekroond als Best Verzorgde Boek 2019 en genomineerd voor de prestigieuze *German Design Award 2021*. Tot half februari 2021 is in het Haarlemse 37PK een bijzondere overzichtstentoonstelling aan de na 32 jaar nog steeds springlevende Zaag gewijd. HRLM wil het naadje van de kous weten en gaat op bezoek bij bezieler en geestelijk vader van De Zingende Zaag, George Moormann.

‘EERST IS ER DE
TWIJFEL, DE WANHOOP,
HET SCHUREN EN HET
ZAGEN, OF ZOALS WE
HIER ZEGGEN: VLOEKEN
MAG, ZINGEN MOET’

Overall slingers en bloemen. Je huis hangt en staat er vol mee. Kun je ons iets meer vertellen over de onderscheidingen?
“Ja, de slingers hebben we nog even laten hangen. Na het feestpakket van de CPNB (een oorkonde, catalogus en een persoonlijke brief, - red.) werd er nog een brief bezorgd. We bleken ook nog eens genomineerd voor de *German Design Award 2021*. Iets om trots op te zijn. *Impossible to improve*, zo luidde het oordeel van de internationale jury. Er is gekeken naar inhoud, ontwerp, beeldbehandeling, typografie, materiaal, druk- en bindwijze. Ik geniet er echt van. Dit soort eer en complimenten komen altijd achteraf. Eerst is er de twijfel, de wanhoop, het schuren en het zagen, of zoals we hier zeggen: vloeken mag, zingen moet. De grootste beloning blijft echter het jeugdelixer van de poëzie. Tijdens alle feestvreugde waren ze er opeens, de schetsen voor een nieuwe Zaag. Maar die houd ik om het maakproces niet te storen nog even geheim.”

Het is een onmogelijke vraag, maar toch stel ik hem. Welke ‘Zagen’ zijn je het meest dierbaar?
“Oef, dat is inderdaad een moeilijke vraag. Elke Zaag is anders en elke Zaag is mij even lief. De uitgaven zijn allen van kافت tot kافت gecomponeerd. Dit is een zowel geestelijk als lichamelijk proces. Eerst is er het oceanische gevoel dat alles klopt, zeg maar het kippenvelmoment. Dat uit zich bij mij heel fysiek, een rilling die van anus tot pijnappelklier loopt. Maar ja, als ik moet kiezen... ga ik toch voor de laatste De Zingende Zaag. Een boek als feestslinger, een ode aan de poëzie waar ik al mijn hele leven aan ‘verslingerd’ ben.”

Mayonaise, zout, tulpen, chocoladeletters, een zwembad, een speeltafel om gedichten te schrijven, curieuze apothekersflesjes en een tentoonstellingsruimte ingericht als laboratorium. Wat is dat voor ‘uitstalling’ daar bij 37PK?
“Voor mij is poëzie eerder een levenshouding, een speciale manier van

kijken dan louter een regen van inkt op papier. In mijn ‘poëzielaboratorium’ ontwikkel ik alleen of in samenwerking met andere dichters/ontwerpers/kunstenaars/wetenschappers een speelse en persoonlijke visie op de wereld die, net als een zingende zaag, behalve melancholisch ook vervaarlijk (de tandjes) of baldadig kan zijn. Het leuke van de Zaag is dat niet alleen de vaste gebruikers, abonnees of bespelers van De Zingende Zaag nooit precies weten hoe de volgende Zaag er uit zal zien, maar ik ook niet. Het is iedere keer weer een grote verrassing! De kunst is het om de lezer/gebruiker actief in het spel te betrekken. Zo bedachten we in ons ‘laboratorium’ een ZigZag-poëziekaartspel waarmee je zelf gedichten kunt schrijven of een Haarlemmer Halsje, een smakelijk ‘schilderskoekje’ waardoor je beter leert kijken. Wat we ook ‘uitvinden’ of maken... het gaat om de vreugde van het scheppingsproces, steeds in samenspraak met of in tegenstelling tot het woord. In mijn ‘onzichtbare’ boek *Tabula Rasa*, een wit op wit gedrukte bundel met

gedichten en potloodtekeningen, kun je met een bijgeleverde kwast en grafietpoeder de gedichten, of passages daaruit, naar eigen wens zichtbaar maken.

Uit de omslag van *Drie Heel Verschillende Dingen* druk je met gemak een '+' en een '=' teken. Die kun je op breinaalden bevestigen en er mee naar buiten lopen. De in het boekje opgenomen foto's bewijzen het. Wie door deze plus-is-bril kijkt ziet de wereld van zijn ongeziene kanten. Dan tellen niet meer de principes van chronologie en causaliteit, maar die van de poëzie. De Zagen vermomd als stripboek, sigarenkist, zeepdoos of oneindige feestslinger? Mayonaise, zout en chocola? *Performance*, dichtkunst, beeldende kunst en vormgeving liggen voor mij dicht bij elkaar. Natuurlijk geniet ik er van om de 'lezer' op het verkeerde been te zetten en te paaien met gedurfde beelden, maar de compositie of vormgeving mag nooit de poëzie, de eigenlijke ademhaling van de dichter, overvleugelen of ondersneeuwen. Dát is de kunst natuurlijk!"

De Zingende Zaag mag dan tot ver over onze landsgrenzen heen geroemd

worden om zijn kunst- of boekprojecten, maar Haarlems is dat ook. Vertel.

"Tja, zo'n tentoonstelling is een mooi moment om terug te kijken. Vormgeving en poëzie zijn voor mij één pot nat. De ethiek van de vorm, de esthetiek van de pijn. De thema's of associatieve invalshoeken zijn universeel en trekken zich in principe niks aan van wat voor grenzen dan ook. Toch merkte ik bij het inrichten van de expositie dat Haarlem (nog steeds) een grote inspiratiebron voor mij is. In een aparte zaal van de tentoonstelling heb ik al deze boeken en projecten bij elkaar gebracht. De uitgaven zijn onder meer geïnspireerd op de in Haarlem woonachtige en gestorven Willem Bilderdijk en Lodewijk van Deyssel, een *multiple* en een boek zijn gewijd aan onze 4.000 jaar oude stadsrivier, ook is er een poëziebundel en CD-Rom waarmee je samen met Meneertje Zaag van de Grote Markt via Elswout naar Zandvoort aan Zee kunt wandelen. Te veel om op te noemen. Er is dan ook een mooie brochure van gemaakt, 'De Bakenessereeks' genaamd, die de bezoeker gratis mag meenemen."

Tot slot de op de expositie in 37PK getoonde kersverse zesdelige serie Haarlem IN-DRUK. Vertel daar eens wat over. "Wat heeft Haarlem gemeen met Boekarest, Antwerpen, Jakarta en Venetië? Haarlem is de laatste jaren een flinke inhaalslag aan het maken en durft steeds beter de deuren en ramen naar de rest van de wereld open te zetten. Een gevolg daarvan is dat er steeds meer interessante dichters en kunstenaars worden uitgenodigd om enkele weken of maanden in onze mooie stad te komen wonen. Een voorbeeld: met meer dan twintig andere steden doet Haarlem mee aan het literaire residentieproject *City Books* van het Vlaams-Nederlands huis deBuren. Het gaat om een serie stadspportretten van uiteindelijk zes (inter)nationale schrijvers en striptekenaars. Het eerste portret van Haarlem is in 2017 geschreven door Kristien Hemmerechts. Een jaar later was stripauteur Ulli Lust uit Oostenrijk te gast en in 2019 Andrés Barba uit Spanje. Dit jaar dragen tekenaar Thé Tjong-Khing en schrijfster Gerda Blees, beiden woonachtig in Haarlem, bij aan het project. In 2021 staat het zesde en laatste bezoek, dat van Cynan Jones

'HAARLEM IS DE LAATSTE JAREN EEN FLINKE INHAALSLAG AAN HET MAKEN EN DURFT STEEDS BETER DE DEUREN EN RAMEN NAAR DE REST VAN DE WERELD OPEN TE ZETTEN'

uit Wales, gepland. De zes unieke stadspportretten zijn digitaal wereldwijd gratis te lezen, te bekijken en te beluisteren op www.citybooks.eu. Om er analoog, tastbare en mooie boekjes van te maken, als papieren aandenken aan dit project, heeft de gemeente Haarlem mij benaderd. Ik ontwierp de zesdelige bibliofiele serie *Haarlem-In-Druk*. Deze titel verwijst niet alleen naar de afzonderlijke auteurs die in woord en beeld hun indrukken hebben vastgelegd, maar ook naar de rijke geschiedenis van Haarlem op het gebied van typografie en boekdrukkunst. De boeken, formaat 20x33 cm staand, bevatten fraaie staaltjes van letterontwerpen van vroeger en nu. Wanneer je de zes omslagen van de afzonderlijke uitgaven van links naar rechts naast elkaar legt, worden de contouren en de volle lengte van de stadsrivier het Spaarne zichtbaar. De boeken zullen als aparte reeks verschijnen en ik heb er nu al plezier in om er echte Zagen van te maken. Ik ga daarbij niet voor het lage, maar voor het hoge koord. Nooit opgeven; je bent op missie, op zoek naar nieuw leven, de geboorte van een nieuw trapezenummer."★

NU TE ZIEN

Naast de eerste vier delen van *Haarlem IN-DRUK* zijn op de gelijknamige tentoonstelling in 37PK alle projecten te zien die George Moormann de afgelopen 32 jaar heeft gerealiseerd. Poëzie, *performance*, beeldende kunst en grafische ontwerpen vormen hier een verrassend geheel.

In aanvulling op de tentoonstelling organiseert 37PK vijf activiteiten die via livestream te volgen zijn.

Een daarvan staat in het teken van tekenen en ontwerp (met Thé Tjong-Khing en George Moormann), een daarop volgende activiteit behelst korte verhalen (met onder anderen Gerda Blees) en ten slotte is er een Cynan Jones-estafette. Meer informatie is te vinden op www.37pk.nl en op sociale media.

Waar: 37PK, Platform voor Kunsten
Wanneer: tot half februari 2021
Toegang: gratis
Meer informatie: www.37pk.nl
(023) 551 8432

PRIJZEN

'De Zingende Zaag', schrijft Rudolf Geel in zijn essay *Het Blinkende Mes van de Dichter*, 'drukt de moeilijkheden van het scheppingsproces uit, maar toont tegelijk ook de vreugde van het creëren, steeds in samenspraak met of in tegenstelling tot het woord. Het plezier evenwel van het maken staat voorop, de over elkaar heen buitelandse ideeën, het op het verkeerde been zetten van de beschouwer en het paaien van lezers met gedurfde beelden. In zijn 'poëzielaboratorium' ontwikkelt dichter en visueel kunstenaar George Moormann op een speelse en persoonlijke wijze zijn visie op de wereld, die net als een zingende zaag behalve melancholisch, ook vervaarlijk (de tandjes!) of baldadig kan zijn.'

De Zingende Zaag is onderscheiden door onder meer de stichting CPNB (Best Verzorgde Boeken), het Stedelijk Museum Amsterdam en het Plantin Genootschap te Antwerpen, en is genomineerd voor de Rotterdamse Designprijs en de *German Design Award*. De jubileumuitgave *Verslingerd! 30 Jaar Zingen, Schuren en Zagen* wordt op dit moment tentoongesteld in het Stedelijk Museum Amsterdam als één van de 33 Best Verzorgde Boeken van 2019.

